

บทที่ 2

รายการเพลงในวิทยุกระจายเสียง

รายการเพลง คือ รายการที่มุ่งที่จะเสนอเพลงหรือเปิดเพลงให้ฟังกันเป็นหลัก ลักษณะของรายการเพลงคงมีลักษณะของการเริ่มต้น ดำเนินรายการและปิดท้ายรายการเช่นเดียวกับการเสนอรายการวิทยุอื่นๆ จุดประสงค์หลักของรายการเพลงคือทำให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง สิ่งที่เสนอให้กับผู้ฟังนอกจากบทเพลงต่างๆแล้วผู้ดำเนินรายการยังสามารถทำให้รายการมีสีสันขึ้นได้จากการพูดคุยและเสนอเรื่องราวที่น่าสนใจให้กับผู้ฟัง ทั้งนี้ลักษณะการพูดคุยและเรื่องราวที่น่าสนใจในรายการนั้นจะขึ้นอยู่กับรูปแบบของรายการเพลงและกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในบทต่อไป จะเห็นได้ว่าส่วนประกอบที่สำคัญของรายการเพลงนั้นก็คือเพลงที่น่าสนใจในรายการดังนั้นผู้เขียนจึงจะขอกล่าวถึงเพลง และประเภทของรายการเพลงในบทนี้

เพลง เป็นหน่วยของดนตรี และดนตรีคือเสียงหนึ่งเสียงหรือหลายเสียงที่ตั้งขึ้นจากการกระทำของคนและเป็นการกระทำขั้นนี้ให้

- 1) มีทำนอง
- 2) มีจังหวะ
- 3) มีการประสานถ้ามีมากกว่าหนึ่งเสียง
- 4) มีการต่อเนื่องกันไป
- 5) มีความดังค่อยสลับกันไป

ลักษณะทั้ง 5 ประการนี้จะมีอย่างน้อยเพียง 2 ประการ หรือครบทั้ง 5 ประการก็นับเป็นดนตรีได้แต่จะต้องมีความต่อเนื่องกัน (วันชัย ธนะวังน้อย, 2528 : 1-2)

รายการเพลงในปัจจุบันนี้มีองค์ประกอบอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันรายการเพลงส่วนใหญ่เป็นรายการวิทยุเพื่อการค้า จึงมีการแข่งขันทางธุรกิจสูง แต่ละสถานีต้องการให้สถานีของตนเป็นที่นิยมมีคนฟังมากที่สุด เพื่อจะได้มีผู้อุปถัมภ์รายการและโฆษณามาซื้อเวลาของสถานีมากที่สุด เพื่อสถานีจะได้ดำเนินการต่อไปได้

รายการเพลงในประเทศไทยมีการนำเสนอรูปแบบรายการต่างๆกันเพื่อให้มีผู้ฟังมากที่สุด ทั้งนี้แล้วแต่ว่าแต่ละสถานีจะมีผู้ฟังเป้าหมายเป็นกลุ่มใด นอกจากเพลงและผู้ดำเนินรายการหรือนักจัดรายการแล้ว สิ่งที่น่าสนใจในรายการเพลงยังรวมไปถึงการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ฟังด้วยไม่ว่าจะเป็นการเล่นเกมโดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาในรายการ เพื่อรับของรางวัลที่ได้จากผู้สนับสนุนรายการ นอกจากนี้ผู้ดำเนินการของสถานียังมีการจัดกิจกรรมต่างๆขึ้นเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากสิ่งที่นำเสนอในรายการเช่น การจัดงานเพื่อพบปะสังสรรค์กันระหว่างกลุ่มผู้ฟังด้วยกันและผู้ดำเนินรายการ เพราะผู้ดำเนินรายการของบางสถานีนั้นมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก นอกจากนี้ยังมีการนำศิลปินเข้ามาร่วมในกิจกรรมต่างๆ กับสถานีด้วย เช่นมีการแข่งขันกีฬาของศิลปิน บางสถานีมีการจัดโครงการพิเศษขึ้นเพื่อให้กลุ่มผู้ฟังนั้นได้ทำกิจกรรมพิเศษที่ทางสถานีจัดขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นวิธีการสำรวจผู้ฟังของรายการด้วยว่าอยู่ในกลุ่มใด เป็นกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายของสถานีหรือไม่ และมีจำนวนโดยประมาณเท่าใด

ประเภทของรายการเพลง

รายการเพลงต่างๆที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีอยู่หลายประเภทด้วยกัน ทั้งเพลงไทยเดิม ไทยสากล ไทยลูกทุ่ง เพลงสากล ฯลฯ แต่อาจแยกเป็นประเภทใหญ่ๆได้ 2 ประเภทคือ

- 1) เพลงไทย
- 2) เพลงสากล

1. รายการเพลงไทย คือกลุ่มรายการเพลงที่เปิดเพลงที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยของเรา ภาษาที่ใช้ในการขับร้องและดนตรีที่ใช้เล่นเป็นของเรา กลุ่มเพลงไทยสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ เพลงไทยเดิม เพลงลูกทุ่ง และเพลงลูกกรุง

- เพลงไทยเดิม จะมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งเครื่องดนตรี การบรรเลงเพลง การร้อง แต่เนื่องจากความทันสมัยและวัฒนธรรมของต่างชาติโดยเฉพาะวัฒนธรรมทางดนตรีของประเทศในแถบตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลต่อวงการดนตรีของไทย เพลงไทยเดิมจึงไม่เป็นที่นิยม การผลิตเพลงไทยเดิมยังคงมีอยู่แต่มีกลุ่มผู้ฟังเฉพาะที่เป็นวงแคบเท่านั้น

- เพลงไทยลูกทุ่ง เป็นเพลงที่มีเนื้อหาตรงไปตรงมา เนื้อหาของเพลงจะเกี่ยวกับความรักหรือความเป็นอยู่ในชนบทหรือสิ่งที่มาพบเจอในกรุงเทพฯ กลุ่มผู้ฟังเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในต่างจังหวัด สถานที่เสนอเพลงลูกทุ่งจะเป็นคลื่น เอ.เอ็ม

- เพลงลูกกรุง (ไทยสากล) เป็นเพลงที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร เนื้อหาของเพลงส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความรัก เครื่องดนตรีที่ใช้จะเหมือนกับเพลงสากล ในปัจจุบันนี้เพลงไทยสากลมีการพัฒนาขึ้นมากเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากดนตรีของต่างประเทศจึงมีแนวเพลงต่างๆเกิดขึ้นมากมาย แนวเพลงที่เริ่มเข้ามาได้รับความนิยมของกลุ่มผู้ฟังวัยรุ่นคือเพลงในแนว Alternative หรือทางเลือกใหม่ และยังมีแนวดนตรีที่มีจังหวะสนุกสนานเช่น เทคโนแดนซ์ (ดนตรีที่มีการนำเทคนิคพิเศษต่างๆ ที่เกิดจากเครื่องดนตรีประเภทไฟฟ้า) มาเป็นส่วนประกอบสำคัญของเพลง ทำให้เพลงมีสีสัน นอกจากนี้ยังมีเพลงในแนวฮิปฮอป แร็ป ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากประเทศในแถบแอฟริกา สถานที่เสนอไทยเพลงสากลมีอยู่หลายสถานที่และมีกลุ่มผู้ฟังอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ศรีสวรรค์ แสงสวรรค์, 2530 : 8 - 9)

2. รายการเพลงสากล

รายการเพลงที่เสนอเพลงสากลส่วนใหญ่จะเสนอเพลงภาษาอังกฤษที่ผลิตขึ้นในประเทศทางยุโรปและอเมริกา บางสถานีเสนอเพลงภาษาอื่นด้วยเช่น ภาษาญี่ปุ่น ฝรั่งเศส สเปน แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ส่วนกลุ่มผู้ฟังเพลงสากลนั้นจะเป็นผู้ที่ศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาและวัยทำงานที่มีความรู้ความเข้าใจภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ในบางครั้งเป็นการยากที่จะชี้เฉพาะลงไปว่าดนตรีที่ได้ยินนั้นมีรูปแบบดนตรีในแนวใด บางครั้งดนตรีในแนว COUNTRY หรือเพลงลูกทุ่งตะวันตกจะมีความคล้ายคลึงกับดนตรีแจ๊สเป็นอย่างมาก แต่ถ้ารู้จักประกอบและต้นกำเนิดของดนตรีในประเภทต่างๆ ก็จะสามารถช่วยให้เราแยกแยะประเภทของดนตรีได้อย่างถูกต้อง และนี่คือประเภทของเพลงสากลที่สถานีวิทยุส่วนใหญ่นำเสนอ

ROCK

ดนตรีในประเภทนี้จะใช้เครื่องดนตรีหลักคือกลองและกีตาร์ไฟฟ้าซึ่งจะมีจังหวะที่โดดเด่นจากเบส ประเภทของดนตรีหรือรวมไปถึงการใช้เครื่องดนตรีไฟฟ้าในการประกอบเสียงเพลงด้วย ดนตรีหรือยังคงสามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยๆอีกมากมายซึ่งมีต้นกำเนิดในช่วงทศวรรษที่ 70 เช่น

PROGRESSIVE ROCK จะมีการนำเอาเครื่องดนตรีจากวงออสเคสตรา เช่นไวโอลิน มาผสมผสานกับเครื่องดนตรีไฟฟ้าที่ทันสมัยได้อย่างกลมกลืน วงดนตรีที่เป็นที่รู้จักกันดีในแนวเพลงนี้ได้แก่วง QUEEN , STYX , ELECTRIC LIGHT ORCHESTRA ฯลฯ

HEAVY METAL เป็นดนตรีที่แยกออกมาจาก ร็อคและมีพื้นฐานมาจากดนตรีบลูส์ และมีการเน้นเสียงกีตาร์ กลอง และเสียงร้องที่ดังสนั่น วงดนตรีวงแรกที่เล่นดนตรีแนวนี้คือ YARDBIRDS จากอังกฤษ ในช่วงทศวรรษที่1970 มีวงดนตรีในแนวนี้ประสบความสำเร็จอย่างมากมาอย่างอาทิเช่น AEROSMITH , KISS ทางฝั่งประเทศอังกฤษเช่น UFO , VAN HALEN จากนั้นช่วงก่อนปลายทศวรรษที่ 70 ดนตรีในแนว เฮฟวี เมทัล ได้เสื่อมลงไปเล็กน้อยเพราะช่วงนั้นแนวดนตรี PUNK ROCK เข้ามามีบทบาท แต่ก็อยู่ในช่วงระยะเวลาสั้นๆเพียง 3-4 ปี ช่วงทศวรรษที่ 80 ดนตรีเฮฟวี เมทัล ได้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้งนำโดย IRON MAIDEN , DEF LEPPARD ช่วงกลางทศวรรษที่ 80 ดนตรีในแนวนี้ มีวงดนตรีระดับโลกเกิดขึ้นมากมาย เช่น POISON , SKID ROW ปัจจุบันดนตรีเฮฟวี เมทัลยังคงได้รับความนิยมอยู่ในกลุ่มแฟนเพลงกลุ่มหนึ่ง แต่ในรายการวิทยุเพลงสากลไม่มีการนำเสนอแนวเพลงประเภทนี้ (บันเทิงคดี , 2538 : 7)

ALTERNATIVE คำว่า ALTERNATIVE หรือทางเลือกใหม่ของดนตรีเริ่มเป็นที่รู้จักกว้างขวางมากขึ้นเมื่อปลายยุค1970 คำนี้เกิดจากวงดนตรีในแนว PUNK บางครั้งวงดนตรีเหล่านี้จะถูกเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่าวง INDIE เริ่มแรกดนตรีแนวอัลเทอเนทีฟนี้ต้องการสร้างงานดนตรีเพื่อสนองความต้องการของตนเองเป็นหลัก โดยสร้างแนวดนตรีที่ไม่เหมือนวงอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซาก และไม่มีเป้าหมายทางการตลาด วงอัลเทอเนทีฟส่วนใหญ่จึงต้องเริ่มตัวเองในฐานะวงอินดี้ ผลิตเพลงเองออกจำหน่ายในกลุ่มคนฟังเล็กๆ

พัฒนาการของดนตรีแนวอัลเทอเนทีฟเริ่มที่ดนตรีฟังค์ในยุค 70 ซึ่งเป็นดนตรีที่เน้นความรุนแรงต่อต้านสังคมเช่น วง SEX PISTOLS ถือว่าเป็นวงอัลเทอเนทีฟยุคแรกที่สร้างแนวเพลงฟังค์ให้ต่างจากดนตรีร็อค ต่อมาในทศวรรษที่ 80 ดนตรีฟังค์เสื่อมความนิยมลงไปพักหนึ่งและกลับมาอีกครั้งในชื่อของแนวดนตรี NEW WAVE ซึ่งมีความรุนแรงน้อยลง

ดนตรีในแนวอัลเทอเนทีฟยังรวมไปถึงการนำเอาแนวดนตรีฟังค์มาผสมกับแร็ป อาทิเช่นวง PUBLIC ENEMY นอกจากวงอัลเทอเนทีฟในแบบฟังค์ - ร็อคแล้ว ดนตรีแนวอัลเทอเนทีฟยังรวมไปถึงแนวดนตรีเทคโนโลยีที่สร้างสรรค์เพลงจากเครื่องซินทีไซเซอร์ (Synthesizer) เช่นวง PET SHOP BOYS, NEW ORDER

เมื่อผ่านมาถึงทศวรรษที่ 90 ดนตรีในแนวนี้กลายเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเมื่อ NIRVANA ทำยอดขายในอัลบั้ม NEVERMIND ได้ถึง 30 ล้านแผ่นทั่วโลก โดยได้รับขนานนามว่าเป็นวงดนตรีในแนวกรันจ์ (Grunge) ที่ดนตรีจะเน้นไปที่กีตาร์ กลองที่หนักหน่วงและการแสดงบนเวทีที่รุนแรง ตอบสนองความต้องการของคนในยุคปัจจุบันที่ถูกกดดันจากสภาพสังคม (บันเทิงคดี, 2538 :12-13)

COUNTRY

ดนตรีคันทรี่เปรียบเสมือนเป็นวัฒนธรรมประจำชาติอย่างหนึ่งของอเมริกา เพราะดนตรีประเภทนี้มีจุดเริ่มต้นขึ้นมาพร้อมๆ กับการกำเนิดของประเทศอเมริกา ดนตรีลูกทุ่งฝรั่งหรือดนตรีคันทรี่เป็นดนตรีที่มีเนื้อหาท่วงทำนองเรียบง่าย และมีเนื้อหาบรรยายถึงการดำรงชีวิตของชาวชนบทของอเมริกา โดยเฉพาะในแถบทางตะวันตก เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบก็เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอย่างเช่น แบนโจ หรือแมนโดลินและกีตาร์

การบันทึกเสียงดนตรีคันทรี่มีมาตั้งแต่อดีตคือช่วงต้นทศวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบันจะเห็นได้ว่าสัญลักษณ์ของดนตรีประเภทนี้ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเลย ตั้งแต่การใช้ทำนองที่เรียบง่าย การประสานเสียงที่กลมกลืนแบบคันทรี่ ไปจนถึงการเอื้อนเสียงและการหวัดหางเสียงในตอนท้ายประโยค ในปัจจุบันกลุ่มคนฟังเพลงประเภทนี้ขยายตัวเพิ่มขึ้นจึงมีส่วนทำให้เพลงประเภทนี้สูญเสียความเป็นตัวของ

ตัวเองไปบ้างและส่วนที่เปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่คือเนื้อหาในเพลงที่เปลี่ยนมาพูดถึงความรัก เสรีภาพแทน นอกจากนี้ยังมีการเข้าไปผสมกับดนตรีร็อค เพื่อเป็นการขยายความนิยมของคนตรีประเภทนี้ออกไปให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น แต่ไม่ว่าจะเป็นเนื้อเพลงหรือวิธีการร้องก็ยังคงมีความเรียบง่ายและพูดถึงความสวยงามของธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดนตรีในแนวอื่นไม่มี (บันเทิงคดี , 2528 : 10)

JAZZ

ดนตรีในแนวนี้มีทั้งจังหวะเต้นรำที่เล่นในวงดนตรีขนาดใหญ่ไปจนถึงดนตรีแปลกๆ และมีการประพันธ์ที่ลึกซึ้ง แจ๊สเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่จะแสดงออกทางอารมณ์ของชาวนิโกรในอเมริกา แจ๊สเป็นดนตรีชนิดหนึ่งที่เกิดจากทางตอนใต้ของนิวออลีนส์ในปี 1950 เป็นการรวมตัวของเสียง จังหวะดนตรีที่หลากหลาย พัฒนามาจากทำนองและจังหวะดนตรีเกือบทุกจังหวะที่พบได้ในอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นเพลงทางศาสนา เพลงดั้งเดิมของอังกฤษ เพลงของชาวนิโกร เพลงเต้นรำของฝรั่งเศส นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการแสดงออกทางดนตรีของชาวแอฟริกาที่เรียกว่า MOUNTAIN DANCE ที่มีต้นกำเนิดในอังกฤษ ทั้งหมดนี้เป็นองค์ประกอบที่ชาวนิโกรนำมาดัดแปลงและสร้างสรรค์ดนตรีแนวแจ๊สขึ้นมา การพัฒนาดนตรีแจ๊สช่วงที่สำคัญเกิดปลายทศวรรษที่ 20 คือ มีการก่อตั้ง วงดนตรีขนาดใหญ่ (BIG BAND) ซึ่งเป็นวงดนตรีที่นักดนตรีหลายคนและมีการจัดเตรียมวงอย่างพิถีพิถันแบบวงออร์เคสตรา

ช่วงทศวรรษที่ 30 แจ๊สในแบบดั้งเดิมค่อยจางหายไป ถึงแม้จะมีวงดนตรีขนาดใหญ่ที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงก็ตาม การพัฒนาของแจ๊สเกิดขึ้นตลอด 50 ปี และมีอิทธิพลอย่างต่อเนื่องกับดนตรีป๊อปปูลาร์ทุกชนิด

NEW AGE

นิวเอจ จัดเป็นเพลงบรรเลงชนิดหนึ่งที่บรรยายถึงเนื้อหาของเพลงที่ต้องการถ่ายทอดไปสู่ผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกถึงอารมณ์เพลงของผู้แต่ง ซึ่งจะออกมาในรูปแบบของดนตรีที่หลายหลายมีการผสมผสานแนวดนตรี แจ๊ส, ป๊อป, ร็อค ทั้งเครื่องดนตรีไฟฟ้าหรือเครื่องดนตรีประกอบจังหวะอื่นๆ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามความถนัดและ

ความต้องการของผู้แต่งดนตรีประเภทนี้ได้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1986 และในปี ค.ศ. 1990 ได้มีการพัฒนาแนวดนตรีนี้เอง โดยมีการผสมผสานดนตรีพื้นบ้าน (FOLK), อัลเทอเนทีฟ-ร็อค และแจ๊สเข้าไว้ด้วยกัน ศิลปินแนวเองในปัจจุบันได้แก่ GEORGE WINSTON , ENYA และ KITARO ซึ่งผลงานของ KITARO นั้นได้มีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง เขาได้ใช้เครื่องดนตรี Synthesiser เป็นเครื่องดนตรีหลักในการบรรยายถึงอารมณ์เพลง อย่างไรก็ตาม แนวเอง ยังเป็นดนตรีที่จำกัดอยู่ในวงแคบ และมีผู้ฟังเฉพาะกลุ่มแต่ก็จะขยายวงกว้างมากขึ้น

POP

เป็นแนวดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากแนวดนตรีประเภทแจ๊ส และเริ่มเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1960 เนื้อหาของเพลงในแนวนั้นจะพูดถึงความรักเป็นส่วนใหญ่นักดนตรีมีลักษณะฟังสบายๆ ฟังง่ายๆ การนำเสนอของบทเพลงและดนตรีไม่ซับซ้อน ดังนั้นบทเพลงในแนวนี้จะได้รับความนิยมเป็นอย่างมากเพราะฟังแล้วติดหู เพลงป๊อปยังคงความนิยมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ศิลปินในประเภทนี้มีมากมายและเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในช่วงทศวรรษที่ 70 ได้แก่ BREAD , ABBA , CARPENTERS , THE BEE GEES ฯลฯ ทศวรรษที่ 80 เช่น AIR SUPPLY และ MICHEAL JACKSON ส่วนในปัจจุบันนี้มีศิลปินในแนวนี้เกิดขึ้นมากมายไม่ว่าจะเป็น BOYZONE , TAKE THAT , MICHEAL LEARNS TO ROCK , 911 ฯลฯ แนวดนตรีประเภทนี้เป็นแนวที่รายการเพลงสากลนั้นนำเสนอมากที่สุดด้วย